

FISCALITĂȚII ÎN PERIOADA 2004 – 2008

ANALIZA EVOLUȚIEI

dr. Elena PĂDUREAN*

Rezumat

Lucrarea realizează o analiză a evoluției veniturilor fiscale ale bugetului general consolidat, ținând cont de faptul că aceasta reflectă evoluția macroeconomică de ansamblu, dar și sectorială, ca expresie a implementării politicilor publice în domeniul fiscalității.

Abstract

The paper is an analysis of the fiscal revenues of the consolidated general budget, taking into account that it reflects the overall macroeconomic evolution, as well as the sectoral evolution, as expression of public policies implementation in the field of fiscality.

Cuvinte cheie: politici fiscale relaxate, termeni reali, indicatorilor fiscali.

Cod JEL: E 62

1. Evoluția veniturilor fiscale ale bugetului general consolidat în perioada 2004 – 2008

* *Cercetător științific III, Centrul de Ceretări Financiare și Monetare - „Victor Slăvescu”, Academia Română.*

Studii Financiare - Probleme financiare actuale

Evoluția veniturilor fiscale ale bugetului general consolidat reflectă, pe de o parte, evoluția macroeconomică de ansamblu, dar și sectorială, iar pe de altă parte, modificările în plan legislativ și reglementativ, ca expresie a implementării politicii publice în domeniul impozitelor și taxelor fiscale.

Exprimată în prețuri curente, evoluția veniturilor bugetului general consolidat și a principalelor sale bugete componente se prezintă astfel:

Tabel nr.1

BUGETUL GENERAL CONSOLIDAT

-milioane lei -

		Bugetul de stat	Bugetele locale	Bugetul asigură- rilor sociale de stat	Bugetul asigură- rilor pentru somaj	Fondul național unic de asigurări sociale de sănă- tate	Buget general consolidat	
							Valoare	% din PIB
VENITURI TOTALE	2004	32,195.4	15,898.9	16,167.1	1,903.7	6,877.4	74,044.2	30.0
	2005	36,599.5	19,428.7	17,624.3	2,186.1	8,474.4	87,629.4	30.4
	2006	40,698.1	27,690.5	20,277.3	2,243.4	10,757.2	106,885.1	31.2
	2007	48,984.6	36,803.1	24,615.6	2,472.1	12,525.9	127,108.2	32.5
	2008	58,554.7	40,952.5	29,817.2	1,773.9	13,889.5	146,772.3	29.1

Sursa: M.F.P.

Se observă menținerea ponderii veniturilor bugetare în PIB la un nivel de circa 30 procente. Acest nivel este caracteristic țărilor în tranziție din Europa Centrală și de Est, care au implementat în perioada de după 1995 politici fiscale relaxate, în vederea stimulării refacerii economice a sectoarelor productive.

În termeni reali, ținând seama de variația prețurilor de consum (ca prețuri cu bază fixă anul 2004) aplicată asupra indicatorilor fiscali, dar și de deflatorul PIB, variația totalului veniturilor bugetului general consolidat se prezintă astfel:

Tabel nr.2

	2004	2005	2006	2007	2008
Variația prețurilor de consum (baza fixă 2004=100%)					

Studii Financiare – 3/2009

- medie anuală, variație în lanț	11.90	9.00	6.56	4.84	7.85
- medie anuală, 2004=100	100	109.0	116.2	121.8	131.3

Sursa : date prelucrate de autor

Tabel nr.3

- % -

		Bugetul de stat	Bugetele locale	Bugetul asigura rilor sociale de stat	Bugetul asig. pentru somaj	Fondul national unic de asigurari sociale de sana tate	Buget general consolidat
VENITURI TOTALE	2004	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
prețuri constante	2005	104.3	112.1	100.0	105.4	113.0	108.6
2004=100%	2006	108.8	149.9	108.0	101.5	134.7	124.3
	2007	124.9	190.1	125.0	106.6	149.6	141.0
	2008	138.5	196.1	140.4	71.0	153.8	150.9

Sursa : date prelucrate

Cu excepția Bugetului asigurărilor pentru șomaj, care prezintă un volum fluctuant al veniturilor, mai ales din cauza modificărilor legislative succesive – micșorarea cotei de contribuție la bugetul respectiv atât din partea angajatului, cât și din partea angajatorului, în conformitate cu prevederile Legii nr.76/2002, cu modificările și completările ulterioare, toate celelalte bugete prezintă creșteri semnificative, în termeni reali.

Se observă faptul că dintre toate bugetele componente ale bugetului general consolidat, bugetele locale înregistrează cea mai mare creștere a veniturilor totale, ceea ce arată tendința generală de reformare a administrației publice, care se concretizează în special, în descentralizarea serviciilor publice. Trebuie menționat faptul că veniturile bugetelor unităților administrativ-teritoriale se compun atât din impozite și taxe locale, cât și din cote și sume defalcate din unele venituri ale bugetului de stat și altor bugete centrale.

2. Evoluția încasărilor bugetare din principalele impozite și taxe fiscale în perioada 2004 - 2008

2.1. Impozitul pe venit

Potrivit legislației în vigoare, respectiv Legea nr.571/2003, Codul fiscal, cu modificările și completările ulterioare, Titlul III – Impozitul pe venit, acesta cuprinde reglementările privind impozitarea următoarelor categorii de venituri:

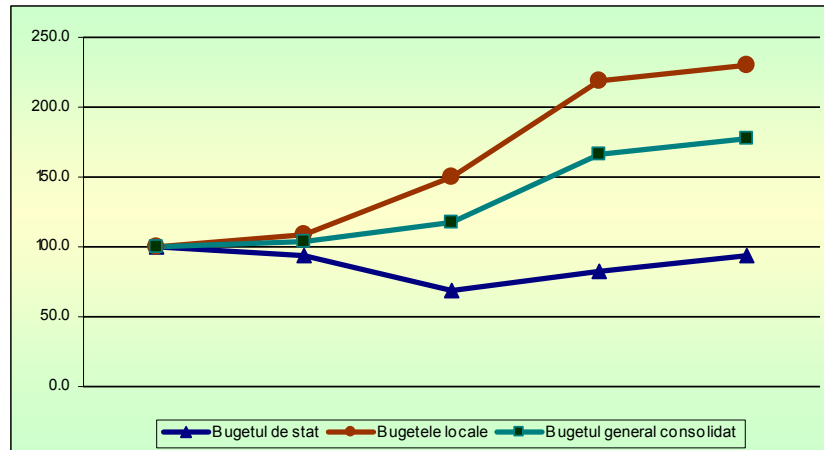
- a) venituri din activități independente;
- b) venituri din salarii;
- c) venituri din cedarea folosinței bunurilor;
- d) venituri din investiții;
- e) venituri din pensii;
- f) venituri din activități agricole;
- g) venituri din premii și din jocuri de noroc;
- h) venituri din transferul proprietăților imobiliare;
- i) venituri din alte surse.

Variația reală a încasărilor bugetare din impozitul pe venit, ținând seama de rata inflației și analizată folosind ca bază fixă anul 2004, se prezintă astfel:

Tabelul nr. 4

		Bugetul de stat	Bugetele locale	Bugetul general consolidat
	2004	100.0	100.0	100.0
Variația reală a încasărilor din impozitul pe salarii și venit, baza fixă 2004=100	2005	94.2	108.8	103.1
	2006	68.2	149.9	118.0
	2007	82.0	219.4	165.7
	2008	94.3	230.5	177.3

Grafic nr.1

Sursa : date prelucrate

Reforma fiscală implementată în anul 2005, prin care s-a renunțat la impozitul pe venitul global așezat pe totalitatea veniturilor persoanelor fizice, baza fiscală fiind regularizată la finele exercițiului bugetar, și la impozitul pe venitul global aplicat cu un sistem de cote proporționale progresive în tranșe, a condus și la necesitatea modificării cotelor defalcate din impozitul pe venit pentru finanțarea unor servicii publice descentralizate. Trebuie să menționăm faptul că veniturile fiscale ale bugetelor locale, provenind din impozitul pe venit, au marcat cea mai importantă creștere reală în perioada analizată, devansând semnificativ creșterile înregistrate la nivelul bugetului de stat.

Cei mai importanți factori care au determinat creșterea încasărilor din impozitul pe venit, sunt :

- creșterea ocupării forței de muncă, pusă în evidență atât prin rata de creștere a populației ocupate, cât și prin rata de creștere a numărului de salariați (ponderea cea mai importantă în impozitul pe venit o reprezintă impozitul pe câștigul din salarii) ;
- creșterea câștigului salarial mediu brut lunar ;
- modificările legislative, respectiv aplicarea cotei unice de 16% aplicată bazei fiscale a oricărei categorii de venituri ce intră în incidența impozitului pe venit.

Tabel nr.5

	2004	2005	2006	2007	2008
Populație ocupată, conf.AMIGO					
- medie (mii pers.)	9157	9147	9313	9353	9350
- variație anuală (%)	-0.7	-0.1	1.8	0.4	0
Număr mediu salariați, conf.AMIGO (mii pers.)	6036	5921	6167	6197	6274
- variație anuală (%)	4.8	-1.9	4.2	0.5	1.2
Câștig salarial mediu brut (lei)	818	968	1146	1396	1720
- variație anuală (%)	23.2	18.3	18.4	21.8	23.2

Sursa: M.F.P.

De remarcat faptul că numărul de salariați a marcat o creștere semnificativă începând cu anul 2006 și s-a menținut în acest ritm până în anul 2008, când încă nu se resimțeau efectele crizei financiare și economice mondiale.

Un alt factor important pentru creșterea încasărilor din impozitul pe venit a fost creșterea susținută a câștigului salarial mediu brut.

Alături de aceasta, se mai poate consemna și creșterea veniturilor din pensii peste limita stabilită de lege ca neimpozabilă, veniturile din impozitarea câștigurilor din investiții financiare etc.

2.2. Impozitul pe profit

Impozitul pe profit se supune reglementărilor Legii nr.571/2003, Codul fiscal, cu modificările și completările ulterioare, Titlul II – Impozitul pe profit. Încasările din impozitul pe profit constituie sursă de venit pentru bugetul de stat, în principal.

Cei mai importanți factori care influențează volumul încasărilor din impozitul pe profit sunt:

- performanța economică și financiară a firmelor, concretizată în cifra de afaceri;
- prețurile producției industriale, a căror evoluție induc efecte directe asupra dezvoltării sectoarelor economiei reale;

- modificările legislative, în special cele referitoare la cota de impozitare, care s-a diminuat de la 25% la 16%, în perioada analizată, modificări care au determinat lărgirea bazei de impozitare.

2.3. Taxa pe valoarea adăugată

Taxa pe valoarea adăugată reprezintă o sursă importantă de finanțare în cadrul bugetului general consolidat.

Principalii factori care au contribuit la creșterea încasărilor din TVA, în perioada 2004-2008, au fost :

- creșterea consumului final, în special acela al gospodăriilor, (prin lege, instituțiile publice sunt scutite de TVA pentru majoritatea operațiunilor pe care le desfășoară).

Tabel nr.6

	2004	2005	2006	2007	2008
<i>Consumul final</i>	110,2	108,9	109,4	109,6	107,4
Cheltuieli cu consumul privat	114,5	110,1	112,7	111,6	108,4
Cheltuieli cu consumul guvernamental	95,1	103,8	95,9	101,6	103,2

Trebuie remarcat faptul că o cotă parte din baza TVA constituie contribuție la bugetul Uniunii Europene, ceea ce înseamnă că încasările din acest impozit se analizează întregind suma regăsită în bugetul general consolidat .

2.4. Accizele

Accizele armonizate sunt definite în Legea nr.571/2003, Codul fiscal, cu modificările și completările ulterioare, ca taxe speciale de consum care se datorează bugetului de stat pentru următoarele produse provenite din producția internă sau din import:

- a) bere;
- b) vinuri;
- c) băuturi fermentate, altele decât bere și vinuri;
- d) produse intermediare;
- e) alcool etilic;
- f) tutun prelucrat;
- g) produse energetice;
- h) energie electrică.

Ponderea încasărilor fiscale din accize s-a menținut la un nivel aproximativ constant, ca urmare a acțiunii unor factori care s-au compensat între ei (a se vedea Anexa 1)

- volumul consumului unor produse accizabile s-a diminuat ca o consecință a politicii intense, întreprinse de autoritățile din domeniul sănătății, pentru protejarea populației de efectele nocive ale respectivelor produse - în special tutunul și produsele din tutun, precum și băuturile spirtoase ;

- cotele de impozitare a accizelor la unele grupe de produse (tutun, energie electrică), s-au mărit potrivit planificării anunțate prin Codul fiscal.

2.5. Contribuțiile sociale

În categoria contribuțiilor sociale obligatorii intră :

- contribuția de asigurări sociale (CAS), potrivit Legii nr.19/2000;
- contribuția de asigurări pentru șomaj (AS), potrivit Legii nr.76/2002;
- contribuția pentru asigurări sociale de sănătate (CASS), potrivit Legii nr.95/2006;
- contribuția privind concedii și indemnizații de asigurări sociale de sănătate, potrivit Ordonanței de urgență a Guvernului nr.158/2005;
- contribuția de asigurare pentru accidente de muncă și boli profesionale (CAAM), potrivit Legii nr.346/2002;
- contribuția la fondul de garantare pentru plata creanțelor salariale, potrivit Legii nr.200/2006;
- comisionul pentru cartea de muncă, potrivit Legii nr.130/1999;
- alte contribuții.

Sumele încasate sub formă de contribuții de la agenții economici persoane fizice și juridice constituie surse de finanțare pentru bugetele publice centrale destinate finanțării serviciilor publice de protecție și asistență socială, cum sunt Bugetul asigurărilor sociale de stat, Bugetul asigurărilor pentru șomaj, Fondul național unic de asigurări sociale de sănătate etc. Pentru că, prin lege, bugetele centrale și locale, cu excepția bugetului de stat, trebuie să încheie exercițiul financiar echilibrat, aceste bugete sunt alimentate, alături de sursele fiscale atribuite prin legea de funcționare, de subvenții primite de la alte bugete, în special de la bugetul de stat.

Volumul încasărilor din contribuții sociale s-a menținut, ca pondere în PIB, la niveluri aproximativ constante în perioada analizată – cu

excepția anului 2008, pentru care nu există informații certe pentru finele anului (a se vedea Anexa 1).

Factorii care au influențat această evoluție sunt :

- creșterea numărului de salariați, împreună cu creșterea salariului mediu brut, precum și alte venituri ale populației – de exemplu, creșterea punctului de pensie și regularizările pensiilor, care au făcut ca un număr mai mare de pensionari să beneficieze de o pensie peste nivelul neimpozabil – au contribuit la mărirea volumului încasărilor din contribuțiile sociale obligatorii;

- diminuarea cotelor de contribuții, care s-a realizat treptat, a micșorat presiunea fiscală a acestora atât asupra contribuabilului persoană fizică, cât și, mai ales, asupra persoanelor juridice.

Bibliografie

1. Buletinele B.N.R.
2. Ministerul Finanțelor Publice

Anexa nr. 1

- Bugetul general consolidat -

I=2004		PIB 2004=	246,500.0
II=2005		PIB 2005=	288,955.0
III=2006		PIB 2006=	344,651.0
IV=2007		PIB 2007=	412,762.0
V=2008*		PIB 2008=	513,175.0

BUGETUL GENERAL CONSOLIDAT

-milioane RON -

		Bugetul de stat	Bugetele locale	Bugetul asigura- rilor sociale de stat	Bugetul asig. pentru somaj	Fondul national unic de asigurari sociale de sana tate	Buget general consolidat	
							Sume	% din PIB
VENITURI TOTALE	I	32,195.4	15,898.9	16,167.1	1,903.7	6,877.4	74,044.2	30.0
	II	36,599.5	19,428.7	17,624.3	2,186.1	8,474.4	87,629.4	30.4
	III	40,698.1	27,690.5	20,277.3	2,243.4	10,757.2	106,885.1	31.2
	IV	48,984.6	36,803.1	24,615.6	2,472.1	12,525.9	127,108.2	32.5
	V	58,554.7	40,952.5	29,817.2	1,773.9	13,889.5	146,772.3	29.1
Impozitul pe profit	I	6,441.6	42.3				6,483.9	2.6
	II	6,495.3	38.6				6,534.0	2.3
	III	7,905.5	33.5				7,939.0	2.3
	IV	10,528.8	29.5				10,558.3	2.7
	V	12,890.1	19.04				12,909.2	2.6
Impozitul pe salarii si venit	I	2,780.9	4,341.8				7,122.7	2.9

Studii Financiare - Probleme financiare actuale

	II	2,856.8	5,150.5	8,007.3	2.8
	III	2,203.5	7,560.2	9,763.8	2.9
	IV	2,776.9	11,598.0	14,374.9	3.7
	V	3,442.6	13,141.3	16,583.8	3.3
Alte impozite pe venit, profit si castiguri din capital	I	959.7	60.0	1,019.7	0.4
	II	0.1	65.5	65.6	0.0
	III	1,379.8	22.6	1,402.4	0.4
	IV	1,359.0	26.7	1,385.8	0.4
	V	1,270.9	20.3	1,291.2	0.3
Impozite si taxe pe proprietate	I	0.6	1,757.2	1,757.7	0.7
	II	0.1	1,880.1	1,880.2	0.7
	III	29.5	2,514.9	2,544.4	0.7
	IV	0.4	2,944.5	2,944.9	0.8
	V	80.3	3,008.4	3,008.8	0.6
TVA	I	8,979.3	7,567.9	16,547.2	6.7
	II	13,021.3	9,516.6	22,537.8	7.8
	III	13,224.0	14,539.0	27,763.0	8.1
	IV	16,690.7	14,552.5	31,243.2	8.0
	V	22,050.1	16,070.2	38,120.3	7.5
Accize	I	7,969.7		7,996.3	3.2
	II	9,079.4		9,110.0	3.2
	III	9,943.1		10,626.1	3.1
	IV	11,207.8		12,511.8	3.2
	V	11,368.6		12,460.3	2.5
Impozitul pe comertul exterior si tranzactiile internationale	I	1,751.1		1,751.1	0.7
	II	2,186.9		2,186.9	0.8
	III	2,596.2		2,596.2	0.8
	IV	855.7		855.7	0.2
	V	897.7		897.7	0.2

Studii Financiare – 3/2009

Contributii de asigurari							
I	248.9	14,249.2	1,660.6	6,659.9	22,587.6	9.2	
II	288.1	17,394.8	1,996.1	7,936.5	27,474.7	9.5	
III	331.0	20,185.9	2,162.7	10,520.6	33,021.0	9.6	
IV	408.4	24490.9	2408.8	11672.1	38,843.0	9.9	
V	413.0	28,602.8	1,733.9	12,497.2	43,107.3	8.5	

Subventii operatiuni care se consolideaza					
I		100.2	252.8		
II		710.9	689.8		
III		892.8	1,760.3	60.0	
IV		4,741.4	11.7	1.4	794.5
V		4,007.5	13.3		1,323.1

⁹⁾Noiembrie 2008, date provizorii
 In comunicatul de presa din 30.12.2008, Ministerul Economiei si Finantelor a anuntat urmatoarele realizari pentru finele anului 2008:

	Buget de stat	Contributii sociale	Venituri proprii bugete locale	Total
- realizari 30 zile dec.2008	6061.26	5682.96	464.05	12208.27
- realizari ianuarie-noiembrie 2008	87659.93	45480.63	5919.63	139060.19
- total venituri	93721.19	51163.59	6383.68	151268.46